

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Sloga našu nasle stvara, a nesloga sve pokvari“ Mr. Pal.

Pretpiata s poštarinom stoji 2 for., a seljake samo 1 for. za cijelu godinu. Razmjerno 2 for., a seljake 50 novč. za pol godine. Irvan Carevina više poštarina. Geje se najde najmanje 8 seljaka ta su volja, da im list poštarine ukupno pod jednim svojem i imeca, davi čime za 200 novč. na godinu svakomu. Novci se šalju kroz poštaricu Novaca, ime, pretime i najbližu Poštu valja jasno oznahiti. Komu list nedodje na vrijeme, neka to javi odpravništvu u otvorenu pismu, na koje se neplaća naknava poštarina, napisav irvana Reklamacija. Tho list prima i drži, ako je pošten, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjesaca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalazi se
Corcia Stadion N. 12.

Pisma se šalju platjene poštarine. Viesti, doplat i drugi spis štampaju se il u cijelosti il u izvadku, naime prama svojoj vrijednosti i smjeru ovoga lista. Nepodpisani se doplat nepotrebujuju. Osobna napadanja i čiste sukrotne stvari nenalaze mjesta u ovom listu. Priobčena se pisma tiskaju po 25 novč. svaki redak. Oglast od 8 redakah stoje 50 novč., a svaki redak svulje 25 novčičah; il u slučaju opetovanja po što se pogode oglastnik i odpravničtvo. Doplat se nevracaaju. Urdništvo i odpravničtvo, oalm izvanrednih slučajeva, nedoplauje, nego putem svoje Zistice.

Štovano Uredništvo!

Odgovarajuć na Vaše pitanje u zadnjem broju Vašeg cijenjenog lista, javljam Vam, da je iztečnula podnesena molba »Bratovštine hrv. ljudi u Istri« sa cilom izveščem o djelovanju društva i sa istim sastavkom dopisa za višje oblasti i to na posvo nerazumnačiv način izmedju spisa o. k. kapitanata, koji bijahu pripravni za otpremu, te sva dosadašnja istraživanja bila su bezuspješna.

Neima druge, nego da se nabave prepisi uloženi spisa i da se dotičnoj višjoj oblasti dostave. *)

Volosko dne 22. Maja 1883.

S poštovanjem

Jettmar, v. r.

Mili Sugradjani!

Dne 19. t. mj. došavši u rodubjni grad Kastav, da se osobno zahvalim slavnom Zastupstvu mjestne občine, što me počastnim občinarom, dotično gradjanom grada Kastva odlikovati izvolilo, Vi sto mena, svoga sugradjanina i zastupnika, tolikim miljem obasuli, da notom stupih nogom na rodni mitok Krk, bila prva mi je briga, da Vam iz dirnutog srдца najdublju harnost izkažem.

Da, na taj nezaboravni dan Vi me susretasto takovim živim domoljubljem i iskrenom radošću, kakovom nebi sinovi rođenog si oca.

To je preobilna nagrada za svaki trud i rad, koga sam uvijek srdcem i dušom dragovoljno uložio — prem često bezuspješno — i uložiti ću za milu a dosta nesretnu našu domovinu.

Al nešto se ipak postiglo u težkoj, punoj zapriekah borbi; nu bude li se sveta dužnost prama domovini onako vršila, bude li se narodna svijest onako budila, kako ju vršite i budite svakom prigodom Vi mili Sugradjani moji; budemo li složao uztrajali na poprišču za sveta prava koja nas idu po Bogu i ljudih: tad ćemo i slaviti do skora potpunou pobjedu, a Istra biti će naša nasuper svakom nasilju, nepravdi i kleveti.

U to ime: *Hvala vam braćo!* Ugledali se u Vas i ostali Hrvati šitrom mile naše Istre.

U Krku, 21. Svibnja 1883.

Vaš sugradjanin i zastupnik

Dr. Dinko Vitezić.

*) Vidi različite viesti: »Izgubljena molbenica«.

Kako protivnici hrvat. naroda u Istri obično prigovaraju njegovim saborskim kandidatom?

Kod svih izborah, koji se u Istri obavljaju za pokrajinski ili državni sabor, čuje se raznih prigovorah zastupnikom koje predlaže »Naša Sloga« i »Eđinost« naroda, da jih izaberu. Svakomu pojedincu prišivaju kakvu krpicu, kojom narod od njega odvraćaju. Svako sredstvo upotrebljavaju, samo da svoje ljude u sabor zarinu.

Hoćemo se osvrnuti u kratko na glavne prigovore.

Velc, da su kandidati naše stranke tudjinci, došli ili poslani sa gorah; da nisu rodjeni u Istri; da nisu domaćini; da nisu Istrani. To je samo varavi način kojim nastoje narod zaslepiti. U istarskom saboru bile su dosad dvie stranke: talijanska i hrvatska. U talijanskoj stranki bio je i zastupnik g. Ellusogg, za kojega dosta neznamo od kuda je, nego za kojega znamo, da je služio u Dalmaciji, da je iz Dalmacije bio promješčon u Istru i da nije Istranin, da nije domaćin.

U talijanskoj stranki bio je također zastupnik g. dr. Boccalari. On je sin nekoga višega vojničkoga častnika, Milanez, dakle nije Istranin, nije domaćin, A ipak jih je talijanska stranka za svojo smatrala, dapaččo osobito dra. Boccalari-a brojila medju svoje stupove, medju svoje prvake. Nikad njoj nije niti na pamet palo, da bud jednomu bud drugomu prigovori da nisu domaćini.

Zastupnici hrvatske stranke, čotvorica njih, bili su svi Istrani, domaćini. Mi nit za hip nedvojimo, da će talijanska stranka i kod predstojećih izborah nastojati, da bude izabran u sabor koji od one dvojice ili koji drugi Neistranin. Oni će samo na to gledati, da s Talijani jednako čuti i da bude za Talijane radio.

Hrvatska stranka ima medju svojim kandidati samo jednoga Ne-Istranina, koji će za stalno raditi s ostalimi njegovimi jednoimišnjonici; koji je seljačkoga roda, koji pozna hrvatski jezik i narod u Istri i koga neka narod dotičnoga kotara bira kao svoga. A ako budu protivnici rekli, da nije Istranin, nek njim naš čovjek odgovori: nosite se prevrejanji, metite pred svojim pragom, ako nije Istran, za Istrane će raditi; vi smatrate svakoga za tudjince koji nije Talijan, a svakoga za svoga koji je Talijan. *Aprema tomu imamo mi smatrati svakoga za tudjince koji nije Hrvat, a svakoga za svoga koji je Hrvat.*

Velc na dalje naši protivnici: nobirajte pöpa, pop ima u crkvi posla.

A mi odgovaramo: Mi bi dosljedno na to imogli reći: Nebirajte odvjetnika, notara, kapetana, sudca, glavara ili podoštu, posjednika, obrtnika, trgovca poljodjelca, jer ima odvjetnik posla u svojoj odvjetničkoj pisarni, notar u notarskoj, kapetan u kapotanskoj, sudac u sudačkoj, glavar u glavarskoj, posjednik sa svojim posjedi, obrtnik sa svojim obrtom, trgovac sa svojom trgovinom, poljodjelac na svojem polju.

A iz toga morali bi doći do zaključka: Birajte ljude bez zanimanja, bezposlena, liencine, pak si mislite kakav bi to sabor bio. Mi to novelimo, već kažemo, da može biti za narodnoga zastupnika izabran muž svakoga stališa, medju koje i svećenički spada. Naši svećenici svi su skoro seljačkoga roda, oni medju narodom živu, oni narod i njegove nevolje najbolje poznati mogu i poznaju. Narodnje dobro, njihovo je dobro. Za narod mogu i hoće oni najviše raditi. To znaju narodni protivnici, pak njim se stoga i najviše protive. Oni su u svoje vrijeme svoga pti svećenikom izrekli. I koliko je koji više radio za narod u Istri, toliko su ga više mrzili, tužili i proganjali. *) U tom najljepšim je primjerom veliki naš pokornik, biskup Juraj Dobrila. Pred njim nije nitko toliko učinio za narod koliko on. Sam je dosta siromašnuc živio, a svoje prihode, koji su mu kao biskupu išli, štadio je, porabljuvao je za odgoj mladeži i zapustio velike, ogromno svote za odgoj mladih. I zato jer je on za narod najviše učinio, mrzili su ga najviše naši protivnici. A tako mrze svakoga, koji budi što za narod učini. Hvala Bogu da naš narod nevjoruje uvijek svojim protivnikom, te da štuje i časti pokojnoga Dobrila kao svog oca, i da svećenike tim više cieni, čim više zanj rade. To uvidjaju i sami protivnici. Njim je do tepla došlo. Njih je strah. A svoju vrcinu i svoj strah nemogu već ni tajiti.

U jednom broju pisala je porečka »L' Istria«, da će buduću sabor istarski, t. j. onaj, kojega zastupnici se sada imaju izabrati, biti popovski, 12. popovah da će biti izabrano u izvanjskih občinah, 1. u Izoli, to jih je 13., biskupa 3., to jih je 16. najmanje. Mogao bi doći još jedan iz gradovah. Zato voloski kotar počem bi jih bilo 17. Navređti to rečeni list porečke konsorterije, dovikuje: Vi dragi advokati, koji ste dosad narod zastupali, morat čete kabanicu okrenuti. Ako čete u sabor, morat čete obući rokete.

Mi znamo, da neće sve popovi, s naše strane u sabor biti birani, ali

*) Spominjemo ovdje samo jednu župu u porečkoj biskupiji, gdje bijaše trojica narodnih svećenikah u malo godinah na neosnovane i lažna tužbe Krnjejah premješćena jer je žalibože viša crkvena oblast više vjerovala lažim narodnih i crkvenih neprijateljah, negoli dobromu našemuku i njegovim štitnikom, svećenikom. Urcad.

velimo, da bi bili zadovoljni, da nasamo s rokoti, nego makar i s kapucami dodju u sabor ljudi koji bi imali srca za narod i koji bi zanj radili. Kod nas neodlučuje odiele niti izvanjština u obće, nego zdrav razum, dobro i plemenito srce. Zadnjih 6. godinah, kao i svih 20. godinah ustavnoga života, bili su većim dielom birani u sabor advokati. Pak što su ti advokati za narod u tih 20. godinah učinili? Ogledajmo se oko sebe, vidimo u kakvom je stanju narod, kako je osiromašio, kako zdvaja, pak nam nije težak odgovor na ono pitanje.

Mi velimo podpunim osvjedočenjem, da svećenika koga protivnici mrze, može narod bez svakog straha ljubiti i u njega se pouzdati. Narode! neđaj se varati od hinjavacah talijanskih. Promisli što su učinili za Te u poslednjih 6. godinah Talijani, koji nisu popi a nezaboravi kako su se trudili da ti pomognu svećenici Hrvati.

Protivnici dovikuju također: ne birajte u sabor ljudi koji su u carskoj-kraljevskoj službi. I to je samo varka i zavadjanje naroda.

Za sada imaju carsko-kraljevski ljudi u našoj državi pravo izabirati i izabrani biti. I oni imadu sva ona prava, koja uživaju zastupnici drugih stališah, imenito pako imadu pravo govoriti u saboru, ne kao carsko-kraljevski, nego kao narodni zastupnici po svojom znanju i osvjedočenju, te nisu za to odgovorni nikomu drugomu, nego svojoj savjesti. To znadu predbro naši protivnici Talijani. Oni su imali u svojih redovih u saboru carsko-kraljevskih notarah, kapetana, viših sudbenih činovnikah i nikad nije njim na um palo, da proti tim ljudem govore ili rade. I medju našimi kandidati-bit će muževah, koji su u carsko-kraljevskoj službi. *Svi su oni sinovi Istre, skoro svi služe u Istri*, i mi smo uvjereni, da će oni kao pravi Istrani, kao istarski Hrvati, raditi za narod iz kojega potiču, za njegov boljak, za njegov napredak.

Naši narodni protivnici su proti svakom Hrvatu i Slovencu. Oni smatraju Istru talijanskom pokrajinom. To je već više put izreklo njihovo glasilo, u Poreču izlazeca »L' Istria«. Na račun zemlje tiskalo se već više knjigah, u kojih je opetovano izričito rečeno, da je Istra talijanska. Oni nisu onomadne htjeli dopustiti, da se tiska zemljovid Istre sa talijanskimi i hrvatskimi imeni. Ta imena hrvatska pobila bi onu njihovu tvrdnju; iz njih bi svatko mogao suditi, da nije Istra pokrajina talijanska. Oni hoće, da se svi zastupnici istarski bore za talijansku civilizaciju u Istri. Oni neće čovjeka slavenske narodnosti, Naš narod neće se tim dati zavara-

vati. Dapače preporučiti će sami protivnici našega kandidata, ako narodu reknu, da je Hrvat odnosno Slovenac.

***
 Iz ovoga kratkoga naorta prigovorah naših protivnika proti nečim kandidatom, vidi se kakav je postupak njihov. Oni su najprije bili protivnici muža, koji nisu rođeni u Istri, a nisu rekli proti komu su još drugomu. Pak su bili protivnici i svećenikah, ali se nisu dalje izrazili. Pak proti carsko-kraljevskim, ali još nisu svega izrekli. Konačno izrekli su sve. A to bijaše prilikom lanjskoga izbora u koparskom kotaru. Taj izbor natjerao jih je bio u zdvojnost; i sad se još češće nanj osvrću; i sad jih još grozno peče. Pomutio njim desadanje računo. Odmah poslije onoga izbora izjavili su se u porečku glasilo, da je tada izabrani zastupnik pop, carsko-kraljevski činovnik i Slaven, vlastitosti kojih svaka za se, bila bi dovoljna, da bude izključen od svakoga izbora. Tudjinstva nisu već spominjali, jer je onaj izabrani zastupnik Istran. Rekli su, da kad bi samo svećenik bio, nebi ga bio narod smjao birati; da kad bi samo carsko-kraljevski činovnik bio, nobi ga narod bio smjao birati, da kad nebi bio nit svećenik nit činovnik, nego samo kad bi bio Hrvat ili Slovenac, nebi ga narod smjao birati. Tu su se iskreno i javno izrazili. Bio Slaven pop, činovnik odvjetnik, trgovac, obrtnik, poljodjelac ili što mu drago, on nebi smio po njihovom biti izbran za narodnjega zastupnika, jer je Slaven.

Već stoga što protivnici našega naroda tako govore, naš narod mora se držati upravo protivno od onoga što njegovi neprijatelji žele i govore. Ako će sebi dobro, on se mora držati ovog načela: Bio Hrvat pop, činovnik, odvjetnik, trgovac, obrtnik, poljodjelac ili što mu drago, neka njega bira, jer je Hrvat.

Jezik kod suda.

Prvi korak je učinjen. Naš jezik rabić će odsada kod svih istarekih sudovah i nijedan sudac neće smiati ništa prigovoriti. Dosada žulo se je više putah: a što ću da učim vaš jezik, kad se n kod suda nesmiem s njim poslužiti, jer je samo talijanski jezik pripušćen; odsada pak morati će sud s našim narodom pisati hrvatske protokole, izdavati hrvatske dekrete i rešavati pravdo u hrvatskom jeziku, jednom riječu, hrvatski jezik postao je ravnopravnim talijanskomu. Gospodska je kuća u Beču prihvatila zakonski predlog zastupničke kuće glade promjena §. 14 gradjanskoga postupnika (procedure) te sad se čeka, da Njegovo Veličanstvo potvrdi taj zakon, koji će moralno podignuti naš narod u Istri. *) Napisali smo u 3. broju ovoga ljeta glade našega jezika kod suda, da nećemo nikad trpiti, da se ma gdje zapostavi naš jezik, svagdje imamo mu izvojevat jednakopravnost. Tvrđi smo vjeru onda zadali, da ćemo sve naše sile i moći uložiti na to, da bude hrvatski narod u Istri govorio, čitao i pisao hrvatski, koji će pako sa svoje strane zahtijevati, da i sve oblasti budu s njim hrvatski obćile. Najtože smo već evo postigli, jer su sudovi poznati kao najkonzervativnije oblasti, te to nas budri i jači u nadi, da će doskora sve oblasti bez razlike pripoznati hrvatski kao službeni jezik za hrvatski puk. Na nami je, da neko-

nemo duhom već da čvrsto svoja prava zahtijevamo. *)

Kao što smo poslednji put obćali, donasmo govore izrečene u bečkom parlamentu po istarskih zastupnicih prigodom razprave o promjeni §. 14. Mi nedonasmo samo govor našega zastupnika *Dra Vitezića* nego i govor *Dra Milevoja*, da uzmagno viditi naši čitatelji, kakve razloge navadja zastupnik veleposjeda proti našem jeziku. U javnom životu nećo da znade nijedan advokat li notar u Istri govoriti hrvatski, al nam je dobro poznato, da, osim dvojice ili trojice njih, svi liepo govore hrvatski. Vrieme će i to izliečiti. Porečki listić donio je Milevojev govor, al je zaboravio odiskati i govor Vitezića. Na što bi onda Talijani rekli, da doznaju istinu, zato jim valja u Poreču zviniti uvijek u jedan zvon.

Evo govora:

Govor

Dra Milevoja držan u sjednici 7. svibnja 1883.

Predlog g. zastupnika *Dr. Bulata* i drugovah protezao se s početka samo na preinaku §. 14. gradjanskog postupnika, koji imade vriednost u Dalmaciji. C. kr. vlada suglasila je ne samo s tim na Dalmaciju ograničenim predlogom, već je takodjer osnovala, i visokoj kući putem pravosudnog odbora na odobrenje predložila zakon, kojeg valjanost imade se protegnuti i na Istru. C. k. vlada motivirala je, te Istri na jednom namijenjeno promjene, kako sledi (*čita*):

»Budno da postoje u Istri slični odnošaji onim Dalmaciji, buduč da i za Istru valjani talijanski tekst §. 14. gradjanskog postupnika isto onako glasi, kao onaj u Dalmaciji, kod uporabe kojeg se je pokazala u novije vrieme takodjer u Istri nestalnost u prosudjivanju, to nemože dati vlada svoje privole nego takovoj zakonskoj osnovi, kojom se osigurava jednolični postupak sudovah i koja odgovara stanovištu, osnivajućemu se u obih zemljah na državnih temeljnih zakonih.

Izvieće pravosudnog odbora osniva svoj predlog ovim načinom (*čita*): »Predlagatelj je ograničio svoj predlog na Dalmaciju; pošto je pak odnošaj u Istri, kako je već rečeno, u tom obziru jednak onom u Dalmaciji, to se protže sporuzumkom c. kr. vlade valjanost predloženog zakona i na Istru.»

Na samu štilizaciju i napose juridičku motivaciju zakonske osnove, neću se osvrati. Bit će to zadaca poštovanih i kompetentnijih govornikah koji će me naslediti. Isto tako neću protusloviti predlogu g. zastupnika *Dra Bulata* u koliko se on ograničuje na samu Dalmaciju. Mogu pače priznati, da pri danas obstojećem razvitku u zemlji rabljenih jezika — t. j. talijanskog i hrvatskog — može biti uporaba §. 14. gradjanskog postupnika u onoj zemlji onako kako c. kr. vlada taj §. štilizira, opravdana pravična i možda nuždna. Nu drug-

*) Primisimo u tom pogledu sledeće redke od čestita prijatelja našeg roda, koji je proživio i ledinu probijao mnogo godinah u našoj Istri:

Dišna Sloga!

Prorokovao sam Istarskomu Slavanu jur 1847 g. da dojde vreme ravnopravnosti njegovu jeziku s drugim jezici — i eto da je državni sabor izvojevao što mu kratko krivični sudjed i nomina v... Istarski služiti se sad svojim pravom. Zahtijevaj plama u tvojem jeziku od papa i župana, od sudca i kapetana.

Činovnikom bude izprva težko podati se jeziku, na koga strašno mrzili jesu; ali boro očes, nećes, ako ti je drag tvoj ljub, naučiti se morati!

čije, se prikazuju u tom obziru odnošaji u Istri; zato se usudujem uzeti u tom obziru u pretres nekoliko stvarnih momentah. Hoće li se udovoljiti u Istri u jednakoj mjeri svim narodnostim; to bi se moralo, osim njemačkog jezika koji se u pojedinih krajevih kod suda rabi, označiti četiri jezika kao obćajna u zemlji t. j. talijanski, hrvatski, slovenski i rumunjski. Ako se i neuzme obzir na jedini i po mojem mneniju jedino moguću, kod sudovah u zemlji već od vjekovah rabljeni jezik, t. j. talijanski, kao što i na rumunjski, koji već priliko izumire, morat će se priznati, da su ostali jezici ili bolje rekud, slavenska nariečja kod domaćeg pučanstva tako primitivno rabljena i malo njegovana, da će se jedva moći u Istri nakon mnogo godinah naći ili odgojiti u zemlji potreban broj činovnikah, odvjetnikah i bilježnikah, koji bi poznavali pismeno i ustmeno slovenski i hrvatski jezik.

Dandanašnji ograničeno je poznavanje književnog jezika slovenskog i hrvatskog na jako malen broj činovnikah; nijedan odvjetnik i nijedan bilježnik nepozna ga a i samo pučanstvo slovenskog i hrvatskog poriekla, poznaje ga jako malo ili nimalo. Iznimku pravi u tom dakako nekolicina, većinom doseljenih učiteljah i svećenikah, koji se u velike brinu, da se slovenski i hrvatski jezici podignu. Ali ovi elementi neimadu nikakova upliva na pravosudje, te jih s ovog stanovišta netreba uzeti u obzir.

Ako se sada pomisli, da ima biti ovlaštena c. kr. vlada u smislu zakonske ove osnove, da kod sudovah u Istri osim talijanskog, dopusti takodjer porabu i drugih u zemlji obćajnih jezika, tad se namoće pitanje, kakove posledice može imati uvedenje takovog postupka za zemlju u obće, i za judikaturu napose, pošto manjka kako već rekosmo, skoro posvema najstvarniji uvjet za provedbu zakona, a to je poznavanje književnog jezika slovenskog i hrvatskog činovnikom, pravnim zastupnikom i pučanstvu; posledica će biti, budi mi dopušćeno kazati ta bez okolišanja, da će se zamieniti dosele uređjeni odnošaji ove administracije, roko bi, kaotičkim stanjem, i da će doći u pogibelj pravna sjegurnost. Po mojem mneniju izazvale bi napomenute mjere i drugo, veoma opasno zlo kod činovništva. Bojim se, da bi se usljed toga, zakonom osigurana neodstranjivost i samostalnost istarskog sudca izlozile velikim neprilikam. Pak zašto te novotarije? Ima li tomu možda prašnjog uzroka, ili ma samo povoda? Ne. Velim izričito »ne«. Vlada predlog govori doduše o nestalnoj judikaturi, koja da se u novije vrieme pokazala u Istri, ja se scienim ovlaštenim — bar dok mi se protivno nedokaže — kazati, da takovih nestalnostih, ako su se dogodile, bijaše samo u pojedinih osamljenih slučajih, te da su se zbile samo usljed žudjenih novotarijah, što nam pruža najročitiji dokaz, da su te novotarije nezgodne.

Obzirom dakle na navedene čine i uzroke, i uvaživ okolnost, da se nepokazuju za sada potrebne protogneće zakona podnošena od većine pravosudnog odbora na pravno odnošaje Istre, jer niti je potrebit niti zgodan, prisiljen sam umoliti njegovu preuzvišenost gospodina predsjednika, da §. 1. u pretresu nalazjećeg se podneska, razdvoji kod glasovanja, i to najprije da se izpusti rieč »i Istro« (Povladjivanje na lievici).

Govor Dra. Dinka Vitezića držan dne 7. svibnja u carev. vieću.

Pri prvom čitanju *Bulatova* predloga govorio sam i preporučivao visokoj kući, da bi za Istru odredila onakovu ustanovu, kakovu je zastupnik *Bulat* predlagao za Dalmaciju, i to e toga, što u Istri valjaju jednake ustanove o porabi jezika kod sudovah i što je razmjer jezika jednak onomu u Dalmaciji.

Drago mi je što su se toli visoka vlada, koji volecijenjeni odbor obazrieli na moj zahtjev, protegnuvši današnju osnovu zakona i na Istru. Ja bih doduše želio, da su dotične ustanove malo kasnije sastavljene, naime, da se bolje iztakne njihova narav zakona, kojim se tumači, ili bolje, kojim se uporavlja članak XIX. drž. temeljnih zakonah; red mi je meljutim prilagoditi se okolnostim i zadovoljiti se onim, što nam se daje.

Ja ipak već sada izjavljujem, da ću pristati uz promjenu k §. 1. s ove strane (desne) predloženu, da se naime, mjesto »zemaljskih jezika«, stavi »jednog od zemaljskih jezika«.

Hoću, da se svrnem na nekoje prigovore, podignute po zastupniku istarskog veleposjeda *) On bi htio, da se ovaj zakon nipošto na Istru ne uporavi — a, da podkripi svoj zahtjev, naveo je prije svega, da je njegovo uvedenje u Dalmaciju s toga vrlo pravično i pravedno, što su ondje oba zemaljska jezika dovoljno razvita a o Istri, kako on tvrdi, nemože se toga reći. Ali pitam ja gosp. zastupnika, da li je jezik većine Istranah različan od onoga, koji se govori u Dalmaciji? Osim hrvatskog jezika govori se u Istri i slovenski, o čemu ću kasnije koju kazati, ali najrazšireniji jest hrvatski, koji kao pismeni jezik jest jednak onomu u Dalmaciji. Gosp. zastupnik rekao je, da mi u Istri imamo četiri jezika, i kod toga za čudo ne spominje njemačkog jezika, koji je posljednjim popisom dokazan, a navadja nakakav rumunjski jezik, kojeg u popisu nema. Ja molim gosp. zastupnika, da pregleda malko popis; ondje se napominju Njemci, Talijani, Slovenci i Hrvati; rumunjskom jeziku i rumunjskom puku nema ni traga. Zatim veli gosp. zastupnik, da je hrvatski ili u obće slavonski jezik elabo gojen u puku. To su prigovori, koje možemo danomice čitati u svih Slavonom neprijateljiskih novinah; ali gospoda sude o stvarih, kojih neznaju.

Da bi gospoda poznavala naš jezik i naše odnošaje, vidila bi, da se jezik kod nas dosta njeguje, a je želim i njim toliko mara, da nauče drugi zemaljski jezik, kako se mi trudimo da naučimo talijanski.

Dalje veli gosp. zastupnik, da ima malo činovnikah i malo odvjetnikah, koji poznaju hrvatski jezik; no pitam ja gospodu, da li su sudovi za činovnike? (Vrlo dobro, desno) ako jih nema, doći će drugi iz Dalmacije ili od druguda i naučiti će jezik. Prva je činovniku dužnost, da pozna jezik stanovnikah zemlje u kojoj služu, da može s njimi obćiti. (Dobro! dobro! desno) Ako se to neprizna, onda nema više pravice na svietu. Ljudi, koji zahtijevaju uvedenje hrvatskog jezika kod suda i kod oblastih, veli gosp. zastupnik po obćih članicah novinah, jesu doseljeni popovi i učitelji, koji nemogu ništa u narodu.

Nu, tko može štogod u narodu ako nemogu popovi i učitelji, koji se osobito za to zauzimlju, jer smatraju najglavnijim uvjetom pravič-

(Dalje u Prilogu.)

*) *Dr. Milevoji.*

Ured.

*) Beško službeno novine donasaju potvrdi toga zakona po Nj. Veličanstvu.

nosti, da ljudi u svojem jeziku kod suda obće i da barem znaju što se o njima govori i sudi? Poznato mi je gospodo, da je kod nekog okružnog suda pred nekoliko godinah bio tužaćem i prevodiocem slavenskih jezika jedan bačvar (Smieh na desnici). To je istina.

Gospodin zastupnik boji se težkih posljedica za zemlju, ako se ovaj zakon uvede.

Ali za Boga miloga, zar on nezna, da je već od godine 1835 određeno, da ako budu sudu podnešene slavenske izprave (dokumenti), netreba njim priložiti vjerodostojna prevoda, jer je slavenski (hrvatski) i Istri zemaljski jezik? Zar on nezna, da je već u odredbi pravosuđnog ministarstva od 15 ožujka 1862 u četvrtom odsjeku naloženo, da svi sudovi, u čijih okružjih ima Slavonah, imaju bezuvjetno primati slavenski sastavljene epise i po mogućnosti za slavenske stranke slavenski riečavati?

Od onog vremena izdano je više sličnih naredbah; to dakle nije ništa nova. Radi se samo: ono zakonom učvrstiti, što je već naredbami uredjeno.

Gospodin zastupnik boji se neprilika gleda samostalnosti činovnika i sudaca, ali kako može doći u pogibelj samostalnost sudaca, ako oni sa stanovnici govore njihovim jezikom? Toga ja bogme neznam, toga ja nepojmim. Dalje veli: Ima li razloga? Ima li povoda? Jo li potreba, da se izda takav zakon? No, ako nije to potrebno, da činovnik sa ljudi s kojima obće negovori tuđim, već njihovim jezikom, onda ja više neznam što je potrebno. Ja mislim, da sam gusp. zastupniku rekao toliko, koliko mu je dosta, da se uvjeri, kako su mu njegovi dokazi šepavi. Sad nešto o predlogu zakona.

Ja s cijenim, da je u jasnom odobrovo izviešču, ma govorio proti tomu što mu drago moj predgovornik, gusp. iglavski zastupnik, bjelodano dokazano, da je prevod § 14. talijanskoga građanskoga postupnika pogrešan. A tvrdi li gusp. predgovornik, da ova ustanova nije člankom XIX drž. temelj. zakonah ukinita, to se ja priključujem onomu, što je u tom pogledu u samom odborovom izviešču liopo razloženo. Neću se ipak kod toga zadržati, jer bi me daleko zavelo, kad bi se htio na sve osvrnuti što je gusp. predgovornik rekao i jer će gusp. izvjestitelj najbolje znati sam obraniti načela, koja zastupa u izviešču. Ali opotujem, da sam ja podipno uvjeren, da je XIX člankom drž. tem. zakonah 14. §. izgubio svoju kriepest.

Negledeć na to, da su već prije, kako rekoh, izdane naredbe, po kojih se u Istri i Dalmaciji osim talijanskoga, imade smatrati sudbenim jezikom i hrvatski jezik, ipak je potrebno, da se ovaj posao uredi; jer su u posljednje vrijeme, na veliku štetu pravosuđja, izašle sasvim protuslovne odluke, name od kako je u knjigu judikatah vrhovnog sudišta poprimljeno načelo, koje polazi sa posve protivnoga gledišta. S toga je po mojem sudu potrebno, da se ova stvar zakonom uredi. Da, rekao je gusp. predgovornik, nema se tako postupati, nek se neizdaju zakoni za pojedine pokrajine, nego jedan obći zakon.

A nezna li gusp. zastupnik koli golemu šteta prieti osobito Dalmaciji usljed posljednjih odlukah, gdje je čovjeku danomice streptiti, da mu tužba u netalijanskom jeziku podnešena, zastari? Ako je ovaj predlog prije zaključka ovog zasjedanja pred visoku kuću donešen, tomu nemože biti razlogom nego skrajnja potreba i opeto

vano molbe pučanstva, koje su na to vladu potakle. Gusp. predgovornik vrlo se nepovoljno izrazio o izvaji gusp. upravitelja pravosuđnog ministarstva; on ju je na komade razglobio i pretrosao. Ja mislim, da će visoka vlada sama na to odgovoriti. Samo o jednoj točki, hoću da nešto rečem.

To je prva točka, gdje se kaže, da je posao vlade i izvršujuće vlasti odrediti, da li se jedan jezik ima smatrati zemaljskim ili ne. Ja pristajem uz to načelo. Ovim se načinom samo utvrđuju neku činjenicu, koja već postoji, a to valjda pripada vladu: Ali, gusp. zastupnik reče, da se takva šteta od prijašnjih vladah nije tvrdilo. Ja ću mu ipak dokazati, da su se i prijašnje vlade držale istoga načela, i to je bila, gospodo, vlada sa vaše strane (lieve). Ja sam bio naimo početkom osmoga zasjedanja podnio u ovoj vis. kući interpelaciju o porabi hrvatskog i slovenskog jezika kod sudovah i oblastih u Istri, a na nju mi je odgovorio u sjednici od 15. veljače 1875 ministar Lasser, i to u ime cielega ministarstva.

Preuzvši gusp. predsjednik 60 mi dozvoliti, da pročitam malen odlomak toga odgovora (čita): »naredbu gledć porabe slavenskih jezika kod sudbonih razpravah i riečibbah, sadržane u ministerijalnih dekretih od 15 ožujka 1862 br. 865, od 27 siočnja 1866 br. 137, i od 20 listopada 1866 br. 1861, josu dostatno za sadašnje potrebe pravosuđja — to su naredbe izdane u prijašnjih godinah po ministarstvu pravosuđja glede porabe slavenskih jezika kod suda — ete se kod imenovanja činovnikah pri sudu i upravi uvijek kako valja obaziremo na posebne jezične odnošaje u Istri» (čujta čujta, desno). Tako na strani 8393 stanografičkog zapisnika 8. zasjedanja. Tu je jasno, da je ukupno ministarstvo Lasserovo bilo toga mnienja, da su naredbe pravosuđnog ministarstva o porabi jezika h potpuno i valjano priznane. Da, moja gospodo, do zadnjega su vremena sudovi priznavali nadležnost pravosuđnoga ministarstva u tom poslu. Samo u najnovije vrijeme porodila se misao podvojiti o valjanosti tih naredbah — nesretna misao — jer je sve uzkomješala u pokrajinah, gdje se više jezika govori. Što je ministar Lasser u onom odgovoru na moju interpelaciju obćeao glede osoblja kod izvršujućih oblastih, on nije održao — a neodežaje to žalibojže ni sadanja vlada, jer većina imenovanih činovnikah nepoznaje zemaljskih jezika, a tomu mora biti jednomy kraj; ta ministarstvo je jasno izreklo, da smatra valjanost naredbah glede jezika kod sudovah obvezatnom.

Sad budi mi dozvoljeno odvratiti nekoliko rieči na razglabanja gusp. predgovornika o izvaji članovah pravosuđnog odbora, koji toj (lievoj) strani visoke kuće pripadaju, o izvaji podnešenoj u skupnoj sjednici dne 27. travnja. Ta izjava glasi (čita): S razloga, što su se smierno podpisani članovi pravosuđnog odbora u posljednjoj njegovoj sjednici kod viećanja o predlogu gusp. zastupnika Balata i jednomišljenikah uvjerali, da vladin podnesak, sastavljen na temelju onog predloga, nije po većini odbora zaključčen iz stvarnih razlogah, to oni izjavljuju, da izstupaju iz odbora, odnosno, da neće više sudjelovati kod sjednicah toga odbora. Pripadajuć većini ovoga odbora, ja se svom dušom ogradjujem proti takovom nabacivanju.

Gusp. predgovornik je već u sledećoj sjednici od 28. travnja najjasno rekao, a danas opetovao, da čovjek nemože imati jedno stvarno i jedno političko uvjerenje.

Ja hvala Bogu, neimam to dvostrukie dušovne naravi. Takva narav je možda u gusp. predgovornika (vrlo dobro! desno) i njegovih jednomišljenikah, u meno je neima, a osobito ne kad se razpravja o pravosuđnom zakonu, koji je, kako ću dokazati, nerasno pravičan nego i pravedan. Da gusp. predgovornik i njegovi jednomišljenici često štošta ne sa stvarnih već sa političkih razlogah poduzimlju, to nam dokazuje sama ova izjava. (Vrlo dobro! desno). Ova je izjava od deveterice članovah podpisana a na sjednici nije jik bilo nego pet prisutnih (tako je! desno), četvorice njih dakle nije niti bilo (čujta, čujta! desno). Ako to žele gospoda, koja nisu bila prisutna, a ipak su izvaju podpisala, ja ću njim imena kazati.

Za dokaz, da što se ovdje pita je po cielom svijetu smatrano kao pravična stvar, dopustite mi, da vam još nekoliko statističkih podataka navedam. Po zadnjem popisu bilo je u Istri po obćevnom jeziku — da budem kraći navesti ću samo okružje brojso — od 284.000 stanovnikah 114.000 koji su talijanski, 43.000 slovenski a 121.000 hrvatski jezik govorili, dakle razujner nam se prododjuje tako, da ima $\frac{2}{3}$ Slavonah a $\frac{2}{3}$ Talijanah; pa bi htjeli još toj ogromnoj većini zabraniti, da se kod suda svojim jezikom služi. Još veći je taj razmjor u Dalmaciji, gdje od 471.000 stanovnikah ima njih tek 27.000, koji govore talijanski a 440.000 hrvatski ili srbski (čujta! čujta! desno). Moja gospodo, u Dalmaciji je broj Talijanah prema Hrvatim i Srbom mnogo manji nego ovdje u Beču broj Čehah prema Niemcem (istina je! desno). A što bi gospoda kazala, kad bi se izdao zakon, da u Beču ima biti sudbenim jezikom samo češki jezik (bravo! bravo! desno), pa to bi imalo tako biti po zadnjoj odluci vrhovnog sudišta.

U ostalom ja mislim, da ona izjava nipošto neodgovara zahtjevom kolokijalnosti. Jedna poslovica veli: tko u vjetar pljuva, na obraz mu pada. Neću kazati, da bi se mogla ovdje upovratiti ova poslovica, ali tkogod mogao bi to pomisliti.

Još mi je spomenuti promjenu k § 1., koju je gusp. predgovornik obćeao, jer ću već težko doći do rieči.

Ta se promjena sastoji u tom, da se u § 1. mjesto riečih, »zemaljski jezik« postavi o pokrajini kod suda obićnog jezika.

On naime veli: S toga što je talijanski prevod učinjen na temelju zapadno-galičskog građanskoga postupnika, bilo bi sasvim naravno, da se ovaj paragraf odstrani iz ovoga postupnika. Ali je u odborovom izviešču jasno dokazano, a i gusp. zastupnik to priznaje, da se tu neradi jednostavno o prevodu, nego, da je taj talijanski građanski postupnik uvijek bio smatran samostalnom maticom.

Ako se dakle matiea popravlja, mora se to učiniti na najshodniji način. Promjena gusp. Sturma pustila bi sve pri starom ili bi još stvar pogoršala. Nekoji sudci mogli bi kazati: po građanskom postupniku obićnim jezikom kod suda bio je do sada talijanski, dakle on ostaje i u napred takovim; ili mogli bi kazati: jezik obićan kod suda jest jezik sudbenog kotara ili okružja; i tako bi se išlo na gore, jer bi se svo još više zamrsilo.

Ta promjena dovela bi nas samo do nedosljednostih, s toga ja mislim, da je bolje i shodnije ono, što vlada predlaže. Osim toga, moja gospodo, vidit nam je kako su rieči »kod suda obićni jezik« došle u građanski postupnik.

U zapadnoj Galičiji govorilo se onda kod suda latinski a buduć puk

nije tim jezikom govorio, moralo se dakako kazati »obični jezik kod suda«, jer je samo on bio uredovnim jezikom kod suda. Ali sada, nakon malne 100 godinah, gdje je narodni razvitak toliko koraknuo, bilo bi nešto nečuvana, da se povratimo za 100 godinah natrag, i nepriznemo jezika, kojim puk govori.

Htio bih gospodu samo pitati, da li su sudci za puk ili puk za sudce; imaju li se sudovi prilagoditi pučanstvu, ili pučanstvo sudovom? (vrlo dobro! desno).

Gleda Istro iztaknuti mi je još jednu okolnost. Jozefinski građanski postupnik valja za Trst, Goricu i za jedan dio Istre, naime za onaj dio, koj nije pripadao mletačkoj republici, već Austriji. §. 13. jozefinskoga građ. postupnika slaže se sa novim zakonom, dakle, ako poprimimo Sturmov predlog, imat ćemo dvojaku naredbu za Primorje, naime u jednomy diehu, u nekad mletačkoj Istri, glasiti će: »jezik obićan kod suda« a u drugom: »zemaljski jezik«. Ja mislim, da pravednost i ravnopravnost zahtjevaju gospodo moja, da poprimimo ovu izreku, koja već i onako vriedi za jedan dio Istre (bravo! bravo! desno).

Otvorenje pučke škole u Gorenjojvasi.

Ima već kakvih petnaest godinah, ako ne više, da je presvjelji i prečestni gospodin vitez Vjekoslav Pavišić, tada zemaljski školski nadzornik a danas živići u Trstu, počeo sabirati darove za gradnju škole u Gorenjojvasi.

Smilio mu se je za stalno onaj zapušćeni hrvatski narod, koji živi u selih okolo željezničke postaje lupoglavske u Gorenjojvasi, Dolenjojvasi, Šamiću i Lesišćini, i koji nije imao nikad prilike, da se šta nauči.

Sabrao je ljepu svotu; svota se je uglavničila i postala je tolikom, da se je moglo graditi školsku sgradnu. Ljudi su se obvezali na radnju i na pruženje materijala. Bijaše sve, a ipak dugo vremena se nije gradilo, nit se je znalo zašto se negradi. Jednomy od onih, koji je bio dao novacah za to, bilo se je stežilo čekati, pak je napisao otvoreno pismo gospodinu Pavišiću. Ovaj je javno odgovorio i pokazao, da nije on kriv dapače, da je često o tom radio da se sgrada sagradi.

Od onda nije se o tom i opet ništa čulo nit čitalo.

Sad doznajomo, da je sgrada gotova i da se je škola otvorila.

Sgrada stajala je kakvih pet tisuć forintih. Ljepa je, najljepša u onih stranah. U prizemlju velika školska soba sa svimi potreboćami, na prvom katu stan za učitelja.

Škola bila je otvorena 17. svibnja. Kod otvorenja bilo je do 150 muške i ženske djece ljepo opravne i mnogo naroda. Uzato prisustvovao je tomu činu kotarski školski nadzornik, župnik riečki i dolenjevaški, buzetški pristav i riečki učitelj.

Svečanost je počela u crkvi. Svečanu svetu misu pjevao je velečestni gospodin Mišetić. Odgovarao je narod pjevajuć hrvatski za vrijeme ciele svete miso.

Lz crkve podala se ciele povorka u školu odaljanu od crkve kakvih 20 min utah.

Tu je govorio najprije velečestni g. župnik Blažić, pak velećenjeni g. nadzornik Špindić. Obojica su govorili ob onih koji su svoju doprinili, da se ta škola otvoriti može i zahvalili njim. Narod je burno pozdravio

Njegovo Veličanstvo cara i kralja Frana Josipa i presvjetloga i prednost-noga gospodina Pavišića. Govorili su takođe o koristu škole, o njezinjoj zadaci i svrsti. Iztačnuili su dužnost djece i roditeljah prema školi. Mi se nadamo, da su rieči po njih rečene pale na plodno polje i da će dan 17. svibnja ostati upisan zlatnim slovima među događajima onoga našega naroda, te da će ona škola doseći svoju svrhu. I sa svoje strane zahvaljujemo svim dobrotvorcem, koji su svoju doprineli, da se je mogla otvoriti. Jer što se budi kojemu djelu hrvatskoga naroda učini, to se učini i nam.

DOPISI.

Iz zapadna Istre.

Već odavna se glasa i piše sa svih strana, da se u Poreču učini centralni odbor, koji će ravnatu svoje ostale odbora, koji se sastati imadu po gradovima Istre za ravnanje sabor-skih izborah. A čemu taj centralni odbor u Poreču, i ostali drugi van iz Poreča? Kad bi naši susjedi Talijani bili pravi poštenjaci, i pravi liberalci, kakono oni govore i tvrde da jesu, nebi se imali ni najmanje mješati u naše izvanjske izbore, nego bi nas pustili u miru, da mi naše stvari obavljamo sami, kako je nam koristnije i povoljnije. A što bi oni nama rekli, da mi idemo po njihovih gradovih agitaciji, i naše komitate stvarati? Iz toga se jasno vidi, da i na dalje želo sami zapovjedati i gospodariti kako i do sada, a ti hrvatski rode slušaj i robuj i nadalje. Oni sami govore, da su izobraženiji nego mi, a bila bi sramota kad nebi bili, jer oni žiru u gradovih, a mi na polju po selih. Ali čudno je što još nepoznajemo one: «to je moje, ovo tvoje» ili ono: nečini drugom što nebi bilo drugo da drugi tebi učini; ili možda novajaju ova načela za izobražene ljude? Neke se oni neboje, da ćemo mi uništiti sve dobro ustanove, koje imamo i samo nemir, neslogu i mržnju sijati, kako nam već podmiču. Mi upravo želimo živiti u slogu i miru, i skladno dolati za našu obću korist i čast naše mile domovine Istre. Ali se je šta čuditi kada govore o nekoj tobože njihovoj velodušnosti, o nekakvih koncesijah, koje su nam dopustili iz same ljubavi i velodušja, kano da su nam nešto od svoga dali. Nu mi tih koncesijah nepoznajemo, i nismo mi za nje ni naj-manje zahvalni. Što ste učinili morali ste učiniti, a u buduće ufamo se u Boga i u svijest hrvatskog puka, učiniti ćete milom ili silom još više, sve naimo što nas po božjem i ljudskom zakonu ide. Pokaži, mili, rode sad kod predstojećih izborah, da milosti ne-pitaš ni primas. Posadi se na vlastite noge, biraj svoje ljude, koji će neustrašivo i postojano, ne prositi, već zahtjevat, da ti se zadovolji u školi uredu i crkvi, da budeš u svojem domu sam gospodar.

*Vrbnik, mjeseca Svibnja 1883.
 *Živila Hrvatska   *Vrbnici! ni na noge
 I, u jezina prava;   Da se veselimo!
 Čuvala se izroda   Šarenjake pod noge
 Šarenjake glava.   Da se oslobodimo.

Ovakvo pjeva u Vrbniku već sve mužko i žensko, dapače i mala djeca, koja jedva mogu rieči izgovarati. To je zazorno dvim-trim kratkovicim... te krive stoga i viču na popove! Nu popovi za to haj u nehaju, znajuć, da to govore samo oni tri-četiri mudri ne mužki nego babe, koji svojom glavom nemisle, jer su njih se moždani zvodnili. Kad bi oni imali moždane u redu i mislili svojom glavom, tad bi uvidili da nerodu u svim smutajam u Vrbniku su upravo oni sami krivi.

Jesu li popovi bacili na smetište carsku crno-žutu i obćinsku trobojnu zastavu, kojima je ova občina prod osam godinah veseljem i radostju do-čekala Nj. Veličanstvo u Krku i koje su se vijale za većih praznikah, pirovah i obćinskih veseljah sa obćinske zgrade? Tko se je ikada od Vrbničanah supro-tivio tim zastavam? Čio Vrbnik išao je veseo pjevajuć pod timi zastavami u Krk dočekati Nj. Veličanstvo. Dapače koji su bili svjagonoše, negoli dvojica od onih, koji sada viču na popove?!

Nu došao je u Vrbnik pop Ivo, te malo što rado novidi to zastave, malo da se prilaska i ugodi visokoj gospodi, zapovjedi dobričini Ivu, da baci na smetište te zastave. Poslušni Ivo, vjeran sluga vjernijeg gospodara, posluhnu a zastavo se deru u drvarnici.

Lanjske godine, na rođan dan Nj. Veličanstva, obćinska trobojnica nobi po zapovjedi popa Ive izložena; da bude veće veselje tri-četiri Vrbničana izvjesiše na svojih zgradah svoje trobojnice; puk se tomu veselio, a pop Ive tom drzovitostju uvredjen, snstavi tužbu, trbonja propiše a duboko misleći Ivo podpiše i oto do malo dana tim velikim bunтовnikom, rušiteljem mira i nihilistom poziva od kot. povjereništva. Na poljani pripravljala se već vješala i pravdali se tko će od njih te buntovnike vješati; al kot. oblast videć, da su ta vješala od januša (kromača) i da bi se pod tako težkimi političkimi krivicu lahko slo-mila, odпусти nihiliste bez kazne. Pop Ivo od jada grizkao nokte a Baro braću — a Vrbničani?... pritisnuto jače, sve to vedma skače — mužko i žensko počelo nositi trobojne vrpce (kokarde). Naše trojstvo tako poniženo tuži nas i radi vrpca; kot. oblast za branila nositi vrpce s uzroka da di-stinzione del partito avvetsario. Mladost, znajuć, da ta tri šarenjaka ne-mogu činiti stranke, nosi i nadalje vrpce; bude opet od trojstva tužena i od kot. oblasti na deset danah zatvora odsudljona. Videć Vrbničani, da su usljed neprestanih šarenjuckih tuž-bah kažnjoni i da njim se zabranjuje nositi vrpce, udariše pjevati proti šarenjakom: Živila Hrvatska.... Udri, udri.... Vrbničani na ного.... i. t. d. Trolistak napisao tužbu i proti pjes-mam, došla zabrana i za nje, al pjesma nemože i neće zamuknuti, jer ju pjeva ne samo mladost već i ista djeca.

Sudite sada, jesu li popovi izaz-vali mladost vrbničku ili vi vašimi tužbami i denuncijacijami? — Da ste pustili vijati obćinsku trobojnicu, k'o što se vijala i prije; da niste tužili toliko poštenije od vas Vrbničane, nebi bile došle na red ni vrpce ni pjesme; ali s vašimi neosnovanimi tužbami došli ste do toga, da vam se već i djeca rugaju. Tužili ste već sve Vr-bničke učitelje, klerike i popove ko-tarskomu povjereništvu, kapitanijatu i istomu Namjestništvu. Pak što ste s timi tužbami stekli?... Njim veću čast i diku, a sebi?... Odgovorite sami ako imate obraza.

Dajte, tužite i dalje, nasledujte jošte onu visoku gospodu koja na puna usta viču: «Guerra ai sacerdoti della diocesi»; al znajte vi i onaj gospodin, da mi se ne bojimo ni vas ni njega, prem šarenjaka. Naša nada, naša vriedna mladost pjeva: mi sto-jimo postojano kano klisurine. Znajte, da Bog i zakon su s nami a tko prot nami, s njime hajd pod pete; znajte, da je proklet izdajica svaki domovinel Vrbničani! pamтите ovo: uvijek kad budote birali ljude u obćinsko zastupstvo, nikad naborajte onoga koji nezna svojim gospodariti i vladati, jer koji nezna svojim još manje će s tudjim.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu, 1. lipnja 1883.

Prostor današnjega lista nedozvo-ljava nam obširnije progovoriti o političkih događajih poslednjih 15. danah stoga se zaostavljamo samo na nekih važnijih.

Između Hrvatske i madjarske regni-kolarne deputacije vode se ovaj par do-govori radi grada Rieke. Hrvatski članovi moraju biti na čistu jer je za njih osim povjestnog i narodnog prava na Rieku, također zaključak poslednjeg hrv. sabora u kojem se kaže, da je *Rieka dio kralje-vine Hrvatske*. Austrijske, napose češke Niemce uznemirio je u velike razpust češkog sabora u kojem su gg., prem u zemlji u ogromnoj manjimi, gospodovala, dočim je češki narod odsudjen bio na milost i nemilost susjeda Niemca. Sada se imade ta krivica izpraviti novimi izbori, kod kojih će za stalno izaći većina čeških zastupnikah a tim je čedzvonilo njemač-komu gospodstvu u Českoj.

Takav nerazmjern u zastupstvu bijaše također i kranjskom saboru, koji je raz-pušćen i koji će, ako Bog da, doći u sli-svenske ruke.

Ovog i budućeg mjeseca obaviti će se izbori skoro u svih pokrajinah zastu-panih u car. vieču. Mi govorimo o izbo-rim za istarski sabor — datle po nas naj-važnijih — na raznih mjestih današnjega lista. Nećemo, da ovdje nešto opetujemo jer znade zaisto svatko od naših čitate-ljah što mu je raditi.

Žalimo što se ovaj put nemožemo svratiti na veličanstvene svečanosti obav-ljene ovog čedna u drevnoj matici rus-koj, u Moskvi. Danas imadu Rusi okru-njenu glavu, Alokseandja III. koji je izdao na dan krunitbe manifest s kojim daruje svomu narodu velikih polakšicah, za koje mu narod već sada blagodar.

Razgovor medju Markom i Grgom u Baderni pod Ladonjom!

Marko. Ala dragi moj Grgo kad si biv tu šetemanu, da te nis mogao nig-dir viditi?

Grgo. A Marko moj u gosti sam bla na datelo.

Marko. Bože moj, da nisl hodlja u Benotke ali u Trst?

Grgo. Nis ne Marko, nego sam hodlja u Pulu k' popu.

Marko. Tako te je valja i naprav pogostija?

Grgo. Je je brato ma s' kuntou.

Marko. E Bože moj, kad mi tako poviđaš tako valja niste pošil u slog.

Grgo. Smo, smo Marko dragi, ali ku ne dobre volje ma smo po sili, onu turkinju ča je prodava Padovan po pet florint sam mu je mora pla-titi po dvanajst.

Marko. Ter si govoriš oni put, kad si turkinju uzimā, da ti je rekā pop, da ti je neće vrdl nego jedan flurin dražje nego je u Poreču, a ti sada mi poviđaš da ti je po staru sedam flurini kreslja. — a Bože moj i ti mi se vidiš mudar, pak kako si se to pustija privariti.

Grgo. Lipo, lipo Marko moj; znaš da ja neumtam štiti ni platit, kako ne ti, pak kad mi komandatur donesa petacion, ja na dobru viru valje sam ga pouesā k' njemu i sam ga pitā, da kako ćemo učiniti, a on na tō mi je odgovorija, da sada mu je već jad prošā, i da ni od potrebe-da za sada gremo na polažu u Poreč, a ja na to sam mu lipo sve virova, i tako namisto ti na polažu u Poreč, sam pošā k' Mat-tullnom kōce sidi, a on u Poreču je ima oni dan na sudu svoga pro-kuratura, i s' tim sam pā u kun-domaciju i da sada ni Bog ni sveti Petar ne pomaže nego samo da platim.

Marko. Sada brate vidim, da oni pop negovori istinu i da je bež dobre duše, zaš i mi kad smo ga pitāli da kad si on pet sto flurini ča je bija pred oltarom nam napovida i još suviše činija po novinah raz-trubiti, da je on ta veliki dobroči-nitelj, zaš da je našoj ubogoj cri-kvi za milostinju te beše ostavlja, a sad kad smo ga pitāli, da kad si ti beči, a on lipo nam je odgo-vorija, da to ni istina, da je on te beše našoj crkvi ostavljeni darova. E Marko, da bi samo to bilo, nebi bilo još čuda, ma je još ništo go-rega.

Marko. Po Marka! ča more bit još gorega i bujega?

Grgo. A borme je to, što je po meni posla reći svim avojim dužnikom, da kad budemo plovana balotivali i da ko ne budemo dali njemu ba-lotu, da će nem svim podelati sekun-dion i robu pobrali zaš da se je poli svakega intavulā, i da sam znamo da smo mu jur čuda milijari duzni.

Marko. Ala Grgo moj viru ti moju zada-jem, ako on nazada k nam dojde u Badernu i bit će za stalno veći nego je Zamalil poli svetoga Ivana samo u deset lit.

Grgo. Ja mislim pobratime, da se još i toj bolesti može doskočiti.

Marko. Dobro Grgo; molim te povi mi dakle na kakov način?

Grgo. A tako Marko: kada bude došlo do tega, naučija sam ići sām gla-vom u Poreč presvitlomu Biskupu i mu bar koju reći od te stvari.

Marko. Molim te pak kako misliš nu reći?

Grgo. Reći ću: oslobodi nas Bože već od njega, zaš da mi nlimamo potrebe trgovca nego dvostručalka. Bog ti blagoslovija tvoj trud.

Franina i Jurina.

Fr. Kih!... Kih!...

Kih!... Božo po-mozl! Al me je kihavac spopal.

Ju. Da biš moždane zlikhani; manje ta-lakaj!

Fr. Da biš ti toliko jel, koliko sam ja šnjofal. Kih!...

Gron z Lindara, a tamo sam videl, da drugi kišu, pak je i mane ta nesreća spopala. Kih!...

Ju. A ki ti toliko va Lindare kiše?

Fr. (Broji na prste) Nekakvi butigaji, peškadori, lovci, brentaji, ki preveć glavu va bačvicu zabadaju, da vide ko vreme je va njoj.

Ju. Tako njim je valja to krivo, da kišu?

Fr. Vidim, da nedoseže. Nu ću ti špije-gat, da me budeš bolje razumel... Postavimo ti imaš koš pun rib, a ja koš prazan. Pridu zli ljudi, pak sve malo po malo prazne tvoje koš, a moje pune, dokle nijzada neostane va tvo-jem nego par smrdljivih rib. Ča nebiš ti kihal?

Ju. (Postavi kažiprst na čelo) Sada sam te pravo razumel. Ti koši su: «Čitao-nica» i «kažin».

Fr. Pravo za pravo moraš reć naš kažin ali kažin od «kalgeria» i njih kažin, ale kažin od «brentari», kako jih je nazval brentar šindak, kega je neki va «Slobode» onako lepo namazal.

Ju. A zaš jih je tako nazval?

Fr. Aš bi rad, da se njih kažin po njego-vom artu zove. — Nu Jurino, pro-već nego se razstanemo, reci mi, ča je to: prazno peže više, a puno manje?

Ju. (Sam sobom) Hm! hm! Tu je težko razveat.

Fr. To su ti oni četiri kihavci. Pul buti-gara su se pezali na decimatu pro-već nego je bil storen kažin od «kalgeria» i potle. A potle su pezali svaki neko-liko kih manje, premda su bili puni jada i zuči. To sam videl na svoje oči Nu sada, da te još doomršavet, jer da kada želo poč «koncinu» storit, moraju po celen Lindare po balen dneva sve-čun četirega kumpanja iskat.

Ju. Ti je dala podeštarija ječmika, pažula i komplra, kad je bilo ono gladno leto?

Fr. Ko i tebi, niš meni, niš tebi, ali u Zminju su delili svakomu jednako, ubogomu ko i bogatomu, potrebneimu i nepotrebneimu.

Ju. Ali čul sam, da u Tinjanu je repre-zentanca po svoju delila, i radi toga ovih dan se je neka nesreća na nju navallila, te su i sami žandarmi imali posla.

Fr. Oho! To je druga, morda će nam to naša teta Istrla povedet.

Ju. Čuj treću. Neke Zminjac me je neki-dan postal na Juntu pitat koliko 'beži

je njegova reprezentanca poslala na račun onog jednaka, pakula i komplira.

Fr. Ča ti je rekla Junt'a?

Ju. Po naradu, nam 'hrvatom' Junt'a niš nepove kad placamo.

Fr. Ča je žmijnska reprezentanca terala adiconal?

Ju. Adiconal tera pazinska kasa, a žmijnju se je teralo koliko je ki prijel i pojil.

Fr. Su svi platili?

Ju. Ne, ni u svojom kvatancem su u miru, neki nisu, i oni su bez kvatance u miru, premda se pretiilo njima peticionom.

Fr. Je nijm pak reprezentanca storiła peticion?

Ju. Ne, jer i ona miruje, ko i, on ki je platił, i ki ni platił.

Fr. In tanto ki ni platił njemu je darovano, i otpušjeno.

Ju. Bojlm se da ni ubogomu kmetu.

Fr. Zaš se bojši?

Ju. Zaš u Istrijo govore, da debil postol sve plaća, srećna gospoda dokle smo mi neml.

•••

Fr. Si stavił ti Jure ova telovi maji na tvoju kuću?

Ju. Leg ča da sam, ča misliš da se prvoga maža prestrašim? Neznani ki mi z mojem more braniti da Boga proslavin.

Fr. Jur se on Namac na Voloskem neč već dva tri leta zabada da nam to zabrani.

Ju. A zaš ni tega branil, kada je za vreme kumisarijata va Kastve bival, ter je onda i on sam staviljal najlepší komunj-ski majiči na kuću, kada je bival, a mi sada z našega umejka da nesmemo?

Fr. Ja, ma onda ni nan se tel zamerat, aš je delat da pošljemo na dijstu va Beč kumisara Simzija na mesto našega Vitezica, ma bimo bili baš trešili kako i glata mare kada va tanekega zaleli štodijani se nebora drže, ma su još odzada zapušeni, a vadijal bin se, da pride kakov nemški vandrovac va naši kraji, još bi nas negovalil, neka polepšamo mesto; nebi branili ako čemo i pol šuma zec poseć, al razume se, da je samo Nemou na čast.

Ju. Ma branili koliko jim drugo, mi nećemo zatrit naše lepe staruše navade, jur toliko smo gospodiri va svojoj kuće, a Bog nam je više nego svi Nemacl na sveti!

•••

Fr. Jel ti ostal ki fažol?

Ju. Iman još doma nekoliko ubrok Iman.

Fr. Nisam ja mislel na fažol, kega ti doma va maslenice imaš, nego kega si posadil.

Ju. Onisti je Bogu v rukah.

Fr. Neznam jel ni ne, zaš drugen gaj zec pojil a ni tvój ni tako loš, da nobi zecu teknuł.

Ju. Da ti pravo poven, nisam ga još videl, ma kadaj temu tako, ču poč jutra s puhalicenu videt, akój to istina.

Fr. Nedaj Bog da te ki vidiš s puškunu zaš se nesme zeci lovit, nego se jib mora samo plašit s belemi sveci od kamnika, ki moraju stat na stražo kako soldati okol dolea va ken tj fažol, al pak pošajji Lucetu s presliceu da jib poplaš.

Ju. Jel pak to pravo da se zeci ki se fažolon pitaju nesmeje ubijat, a kebrki ki grmovo pere jedu se mora lovit?

Fr. Ni to pravo ne, zaš svaki zna da su škodni i zeci i kebrki, pak bi se moralo lovit i jedne i druge.

Ju. Ja nebini zecu prostil ma da baš pašaport na repe nosi.

Različite viesti.

Izbori zastupnikah za istarski sabor obaviti će se:

1. u Izvanskih občinah doe 23. ov. meseca (Junija),

2. u gradovih i trgovačkoj komori 27. o. m.),

3. u veleposjedu 30 o. m.)

Priloge. Današnjemu listu dodasmo „priloge“ a domaćem predplatnikom šaljemo naputak o predstojećih izborih, prestikan iz podlistka „Naša Sloga“. Upozorujemo ovom zgodom naše istarske predplatnike, da na dobu dignu sledeći broj našeg lista jer se nedavno osvjedočismo da „N. Sloga“ leži na pošlah 8-10 danah.

Događja se u poslednje vrijeme da na poštah nestane pojedinih predplatnika „Naše Sloga“ a bojimo se, da bi se to u ovo važno po nas doba moglo još češće opetovati; stoga molimo sve naše predplatnike da dodišni broj odmah reklamiraju (u otvorenom listu, bez troška).

Izbori šidunjskih obština obaviti će se u očetju pokrajini između 1. i 10. ovog meseca. Preporučamo svim i svakom kome je stalo do boljša hrvatskog i slovanskog nam roda da zapregnu sve silu za našu pravdu i stvar. Nedao Bog da bi morali posle ikomu predbaciti da nije učinio svoje dužnosti. Molimo ojedno sve naše prijatelje da nam osim (koje je moguće brzogovno) javu rezultat izbora šidunjskih.

Imena kandidata saznanli će izbornici na dobu načelnom koji nam se bude najbolje vidjelo. Dakle na pesno prijatelji i braćo!

Premjena u trčanskoj biskupiji. Veleć. g. Anton Kranjec biskupljen iz gorčke u trčansku biskupiju, bi namješćen za kapelana u Dutoviji. Uprava župe u Mošencah bi povjerala veleć. g. J. Kraljiću, tamošnjemu duhovnom pomoćniku. Premisnuše. Pređ. gg. Ivan Tamara kanonik u Piranu i Martin Poklukar, župnik u Vodica. Vredilji jim pokoj i imenovanja. Predsjedništvo zemaljskoga sudišta u Trstu imenovalo je sledeće vještbenike prislušnici u Trstu: Josip Colombis, Teodor Danilo, Ivan Gršković, Karlo Maldoner i Ivan Vidulić.

Ministar pravosudja imenovao je gg. Bogdana Trnovca sudca u Vodjanju, sudcem u Sežani a pristava u Ljubljani Frana Tomšića, sudcem u Postojni.

Izgubljenia molbenica. U poslednjem broju našega lista upravlili smo na c. k. kotarskoga kapetana na Voloskem otvoreno pismo, gdje smo ga upitali, da nam štogod izvezina kaže o molbenici, koju je „bratovščina hrvatskih ljudi u Istri“ upravlila na Njegove Velečastvo. Na to naše pismo primili smo od istoga kapetana odgovor, listan na čelu današnjega lista. U ovom pismu priznaje dakle voloski kapetan, da je došlo molbenice nestalo prije nego li je odpravljeno natrag u kabinetisku kancelariju Čudnovano nam se ipak čini, kako se u jednom c. k. uredu mogu tako lahko spis izgubiti. Nećemo potanje iztraživati stvari, kako se je to moglo dogoditi, jer to je posao kapetanatu predpostavljenie obštati, nego spomenuli nam je, da postupak naznačen u zadnjjoj aliniji gornjega pisma „da se prepisalo uženli spisah dotičnoj višjoj oblasti dostave“ nije sasvim umjestan (uzov sluđaj), da je c. k. kapitan službeno obavjestio odbor bratovščine o nestaloj molbenici. Mi mislimo, da je ovaj put korektniji: Bratovščina ima se obratiti na kabinetisku kancelariju razloživ stvar ta ju molili, da joj javi, jeli je ta molbenica izgubljena ili ne. Na odgovor od kabinetiske kancelarije imati će onda bratovščina pripisati dotične prepise.

Danci izborah izbora birančim se na vrijeme oznaniti birančim po občinskih poglavarstvih. Tužilo se ljudih da kod jednoga nedavnoga izbora izbornikah ili dodišnjih birančih nisu znali kad se imaju ti izbori obaviti. Nebi radi da se to još dogodil ma kojoj obštini. Kotarski kapetan dužan je javiti obštinskom poglavarstvu dan izbora izbornikah. **Obštinski načelnik li podosta ima pozvati sve biranče da dođu birati izbornika.** Odaslanik kapitanata ima na dan izbora izbornikah konstatirati da su birančim pozvani bili. — Uz tako jasne zakonite ustanove nebi trebalo trošiti ni rieči. Al pošto su se tužili njeki birančim da nisu bili pozvani, mi upozorujemo na tu činjenicu i na te ustanove koji obštinski toli kotarska poglavarstva kao takodjer vas narod po Istri.

G. Bogdan Trnovec, c. k. sudac u Vodjanju premješćen je na vlastitu molbu u Sežanu. Zallimo taj korak g. Trnovca neizmerno jer u njemu gumbo najvrstnijega sudca cele pokrajine a ktomu riedka prijatelja hrvatskog nam roda. Taj gubitak je sada kad nakon tolikog napora izjevvasmo hrvatskomu jeziku pravo kod suda tim veći, jer su riedki sudci koji će se tomu pravu od srca pokoriti, došim je g. Trnovec jur do sada hrvatske sudbene spise primao i riešavao. Zahvaljujuć g. Trnovcu srdačno na blagodarom njegovom djelovanju medju našim pukom, želimo iskreno da nam se po vremenu opet povrati u našu milu Istru.

Doznajemo iz Barbana da tamošnji Kriježli narod bune prot hrvatskoj školi. Narod naime šalje neuradno djecu u školu pak djeca malo nauče i reditejli budu radi nepošiljanja djece u školu od više oblasti kažnjeni. To sve ide Kriježinom na ruku jer govore narodu:

1.) da je talijanska škola, znala bi vaša djeca lepo čitati pisati i računati.

2.) da je talijanska škola, nebiše morali placati kazne (multure) radi toga što nešaljete djecu u školu. Pametan čovjek će se ovaj kriježskoj prefriganosti nasimjati al što će sirota naš neuki kmet, koji svakom radje vjeruje nego svomu po krvi i jeziku. Ljudi božji pokazije kriježli koju vam siše kosti i mozak vrata, jer dok ne budu vaša djeca marljivo i redovito škol

polazila, dotle neće ništa naučiti pa podučavalo se u školi u kojem mu drago jeziku, a multe ćete placati i nadaje je tako zakon zahtjeva pa bio u školi učevali jezik hrvatski, talijanski ili turški. Krijež bi dakako volio da vaša djeca ništa ne nauče jer kako vas neuke i neprosvjetljene muze siše, tako bi rado i sa vašom djecom, a budni vaša djeca pametnija i mudrija od vas, doviknući će Kriježli: *nost se podro odakle si došao!*

Uz Njegovu stigao nam prekasno za današnji broj opis o veličajnom dočeku, kojeg prilide tamošnji narod svomu ljubimcu, narodnomu zastupniku Dru. Vitezicu. Na čelu lista donasmo zatvralnicu dičnog našeg Vitezica kojom se zahvaljuje svojim sugrađanom i birančim na izvanrednom odlikovanju. Iza same zahvalnice proizlazili koji sjajan da je morao biti taj doček. Zahvalan narod pokazao je opet koll visoko čeni i štujke svoga zastupnika, oštiovao mu jasno i glasno da odobrava njegov politički rad, izjavio mu kroz stotine grlah, da mu je dušom i tielom odan. Tako se časta i ljube mneživi koji posvećuju sav svoj rad, sve svoje silu za boljšak milog si roda. Ljepšeg aparazumka veće odanosti i iskrenije ljubavi između zastupnika i naroda jedva se dade pomisliti.

Živili svjestni Lindarci! Naši žitelji znadu da se je u Lindaru pred kratko vrijeme ustrojila hrvatska žitancina prva u srednjoj Istri. Ona buja i razvija se, Lindarci neostaju kod toga. Čitaonil su svečano otvorili. Bilo je umnih govora, junackoga razgovora i ugodnoga pjeva u Lindaru samo prilikom toga svečanoga otvorenja. Na duhovaki bingdan išlo je pjevača lindarskih i njeka obližnja sela. Pjvali su putem i u selih i pod krovu. Narod je grnuo da jib čuje. Nije se jib mogao naslušati. Gladan i žedan bio bi jib slušao, gdje pjevaju pjesme koje su išle iz duše u dušu, gdje su hrvatski glasovi oduševljivali hrvatske duše i blažili hrvatska srca. Mi čestitamo pjevačim iz Lindara i želim da im češće posjeđuju razna sela. Hrvatska pjesma nek ori kud se hrvatski govori.

Velika gospoda se miđu. Doznajemo da se je zemaljski kapetan Dr. Vidulid dao pred koji dan na put računskom dolinom do Lupoglava. Od tuda se je odputio u Roč valđa pješke ili na konju, jer se vozit nemože, i osvjedočio se koliko je potrebna izradba ceste koju je zagovarao u prošlom zasjedanju saborakom zastupnik A. Spiničić za koju nije htjeo znati kapitanov zamjenik Dr. Amoroso. U Roč je pozvano buzetiske poglavare da ga dođu dočekati, što su oni dakako i učinili, i doveli a u Buzet. Istoga dana došao je u Buzet i g. Dr. Del Bello, onaj isti koji je kod izborah za pokrajinski sabor već dva put kušao sreću i dva put propao. Pali se valđar: „do tri put Bog pomaže“ — pak se kušati sreću i treći put, i ufamo treći put propast. Teško da će mu nit velika gospoda, nit drugi njegovi prijatelji, nit novci pomoći. Zemaljski kapetan već više godinah kao takav još se nije udstojao posjetiti one krijeve. Imat će svojih uzrokih da jib posjeđuje sada pred izbori. To je svakako dobar znak za nas, kad treba tako velika gospodina da predjheju duhova proti nam. Mi se nit toga nebdjemo, već se pouzdamo u pravednu stvar našu, u svjest izbornikah i u rad rodoljubah.

Samo u Istri moguće. Dne 11. maja 1883 bi raspuzeno občinsko zastupništvo u Tinjanu i to jer je u občinskoj upravi bilo zavladao takav nered i takve zlorabre, da njim treba para tražiti. Načelnikom občine bijaše čovjek koji je občeđivo hrv. veđini gore i dle dok ga izabräse a poslije se pošarenjačlo. Čovjek bi mislio da će vlada nakon razpusta povjeriti upravu občine komu od pošteni i neokaljanih zastupnikah, nu jok valja! Ta bi povjerenka g. Antonu Depleri, bivšemu zastupniku i obč. tajniku, nalazecemu se pod iztragom radi zločina krivotvorenja jedne namire. Taj isti gospodin podostao je u svoje vrijeme molbu za postavljanjenje pučke škole u Tinjanu. U samoj molbi navadja između ostalih neistinosti h. 7. djekatih od 10. do 14. godinah kuno glave obiteljih, petoricu rediteljah podpisao je na molbenici premda oni o tom ništa neznanu a trojicu koji su u obštini posve nepoznati. Suvije krivotvoril je dne 2. marca 1883 zapisnik obč. zastupstva, koji nije radi toga niti danas podpisan.

Izbornu red občinski za Istru kaže izrično, da onaj koji se nalazi pod obtužbam radi zločina, nemože birati niti izabran biti, a u Tinjanu izručä visoka vlada takovom čovjeku občinsku upravu premda su njoj gore navedenie činjenice poznate. Pitamo mi jeli se može što takova igdje na svijetu dogoditi?

Trčanske nemačke i talijanske nove govoreće o razpustu obč. zastupstva u Tinjanu ruže i grde radi toga hrvatsku stranku a ti svadjilji placenici neće da priznaju pravog razloga tomu razpustu. Oni se naime sramu priznati istinu tj. da su njihoni milijenici „šarenjači“ dva bivša za sebeće nadelnika pod iztragom radi prevarä. Goraka je to istina ali ostaje istinom. Za 6. čedanaš bili će novi izbori zastupstvena pak se nadamo da će nova uprava doći u poštene ruke a nitko komu je do

občeg dobra nesnije odkloniti od sebe žastnož terata načelnitva.

Izbori za ladanjske občine u subotu. Glaza se da je ministar predsjednik grot Taaffe dao nalog na podredjene si oblasti da nelmaju nit malo upitvali na predstojeće izbore za pokrajinski sabor, već pustiti narod nek slobodno bira. Če se i pravo i mi nesmjesme dvojniti, da će se oblasti toga držati, već nastojati da svaki slobodno bez pritiska bira i da se kod izbora u občie svaka nezakonitost zaprieči odnosno kazni. Ipak... Ipak. Izbori za ladanjske občine obaviti će se u subotu. U ladanjskih občinah imaju pravo glasovati ladanjski svećenici. Za subotom sledil nedjelja, za koju moraju gospoda svećenici biti svaki u svojoj župi i za koju se imaju pripraviti za službu božju. K tomu mnogim je daleko od njihova boravišta do mjesta gdje se izbori obavljaju i natrag. Mi nećemo izpitivati je li boto-mice ili slučajno subota odučena kao dan izbora. Nadamo se pak od naših prevriednih svećenikah, da se neće toga prestrašiti i da jib neće to preprečiti da dođu izvršiti svoje izborno pravo. Čim težje, tim zaslužnije i slavnije. Izbori se do podne ili do jedne po podne obavljaju. Od svršene izbora može se i ohjedovati i doći u svako selo ma i najodljeđenije stotičnoga kotara. Vredä svoje državljansko pravo nekome poteškoćom nek jib nadahnjuje i tješi nade u bolju budućnost. Nije tomu davno što su se izbori vršili u nedjelju. I tad bijaše svećenikah koji su došli na bira-lišča. Korak smo na bolje. Vrše se u subotu. Može svako doći ako i poteškoćom. Dod će vrijeme da čemo i korak napried koraknuti pak će i u tom obzir nestati poteškoćah. Svećenici ne uztežno se od izborah, ako i je izborni dan subota!

Cesta Lupoglav-Roč i Buzet-Draguč-Cerovlje. Za gradnju obiluh lih cestah vele potreblih govorio je kod posljednjega saborakoga zasjedanja zastupnik g. A. Spiničić. Najupitljiviji član pokrećte vlade Dr. Amoroso izrazio se je proti gradnji. Gospoda su se valđu pokajali. Kako u drugoj vjesti javljavamo, zemaljski kapetan Dr. Vidulid putuje po stranah gdje su one ceste i doznajemo da je poriečka vlada dala 3000 forintih za popravak uđienjenoga komada ceste koju bi imala vezati Buzet, Draguč i Cerovlje. Nek promisli na stvar naš ljudi dobro. U saboru je zastupnik vlade proti gradnji. Sadržed izbori se je dalo novcaah za tu gradnju i putuje se po lih stranah. Kogod bi reko da je to prah u oči. Što bi poslije izborah, u saboru štedilo, to neka sude po onom što se je već u saboru dogodilo. Kažu takodjer da se cesta Lupoglav-Roč stoga negradi, što si nisu dobri načelnik ročki i zemaljski lužinir. ... Bog zna zašto se nije ništa učinilo za cestu koja bi vezala Lanišće, selo kršnih Hrvatah, sa kojom drugom cestom. Po kakvih se patinah mora prebiti onaj narod i njegova žitina! Za to valđa gospoda u Poreču nit neznanu. Tu to je za nje nepoznata zemlja, preveć odaljena od njih; nebroje ju valđa u „administrativnu“ Istru već samo u „administrativnu“. A zar da i narod negeografičnie Istre troši za geografičnu i samo za nju? To nesmie naš narod dopustiti. Već je mogao uvidjeti i uvidio je stalno, ko mu ne prijatelj a ko prijatelj, nek izabire izmed tih dvjjuh.

Južna železnica javlja, da će od prvoga ovoga meseca železnica postaja (stazione) Matunglie na prugi sv. Petar-Rieka nositi ime „Matunglie-Abbazia“. Ta promjena nastala je valjan otadaš, što se hoće prihvatiti više glasa glasovitim kupeljama u Opatici. Nemožemo pako, da ovom sgodom neprimjetimo, kako ni južna železnica neštjuje jezika, koji se govori zemljom, kuda ona prolazi. Svako izkrievlje naša imena. Čisto hrvatsko ime „Matunglie“ promjenilo se u „Matunglie“, Opatica se krsti Abbazia. Neznamo, dali je katstavska občina, na čijem zemljištu ta postaja leži, poduzela dosad kakve korake, da se ta imena po krčianski izprave. Ako nije, to ju ovim upozorujemo, da to učini.

Umrlji. Našu braću u Dalmaciji zadesi ovih danah golema nesreća. Izgubiše nemke jednoga od najučtenjih muževah, velkoga rodoljuba i narodnog muženika Dr. Juru Puljica, kanonika sv. Jeronima u Rimu i bivšeg gimnazijskoga ravnatelja. On premitu u Rimu kamo se bio porukao pošto su mu njegovi predstavljenicie blagodarom djelovanje na školskom polju otrovali i zamrazili. Kao izvrstna ravnatelj žirale ga bivše vlade od nemila do nedraga, najposle morade kano ravnatelj u Tirol jer bijaše u Dalmaciji njegovo žarko rodoljublje. Šist i postojan značaj i duboka učestot Niemcem i njihovim pripričanum, autonomnašom pogubljenja. U najnovije vrijeme bijaše mu takodjer biskupska čast u Dalmaciji ponudjena, koju on neprimi podav se posvemä obilžniti naukom. Lahka mu bila tuđja zemlja, kad mu nebi udjeno, da počiva u svojoj, koju je koll žarko ljubio.

U Kranju premitu polovicom t. m. bivši nadbiskup Ljubljanski presvj. g. Vidmer gdje je živio u miru. Kod spirovoda sudjeloväše kao zastupnici trčanskoga kaplota pređ. gg. kanonici. Sust i Štrk te g. profesor Legat. Naš mladji naradžij gins i to često

